

“El vessant polític d’Azaña va eclipsar l’intel·lectual”

J. Víctor Gay, periodista veterà de les comarques gironines s’ha proclamat guanyador del V Premi de Periodisme d’Investigació Ramon Barnils amb el treball “Manuel Azaña que està en el cel”. Un treball d’investigació històrica que tracta d’aclarir els darrers dies de qui va ser president de la República Espanyola.

Què us porta a interessar-vos per la figura de Manuel Azaña (Alcalá de Henares 1880 - Montalban, 1940)?

—Aquesta figura és una de les més singulars de la II República Espanyola, perquè es tracta d’un intel·lectual reconegut, d’un escriptor de gran vàlua, poc apreciat malgrat ser una persona que va rebre el reconeixement en vida fins i tot amb el Premi Nacional de Literatura, però el seu vessant polític, el seu dramàtic vessant polític, va eclipsar d’alguna manera la figura de l’intel·lectual i, fins i tot, la seva trajectòria personal. Ara que fa 65 anys de la seva mort, és una data significativa en el sentit que la generació que vam néixer per aquelles dates ara estem tocant la jubilació. Aquest és el meu interès, que culmina amb la seva mort, que tant per les circumstàncies històriques com personals és bastant singular.

—Què aporta de nou aquest treball?

—El que tracta és de situar, si més no d’aproximar-se, al moment de la seva mort, que ha estat un tema força debatut, en el sentit que se n’ha parlat molt si va ser una conversió forçada o d’un retorn a les arrels cristianes, més o menys forçat per les circumstàncies tant familiars com externes. Això no ho sabem mai amb exactitud, ni amb aquest treball ni amb cap altre. El que he tractat és de situar el moment del traspàs, què va passar exactament, fins

allà on ho podem saber per la documentació de què es disposa.

—Quina documentació heu trobat?

—Al final del treball s’hi afegeix la documentació que he trobat. He tingut accés, bàsicament, als arxius episcopals de Montalban i també als de la diòcesi de Tarba-Lorda, que són les dues diòcesis on es desenvolupen els fets. Directament, a la diòcesi de Montalban, que és on va morir i on reposen les despulles de Manuel Azaña. També he pogut accedir a l’arxiu de la diòcesi de Tarba-Lorda ja que monsenyor Théas, que era el bisbe de Montalban en el moment de la mort d’Azaña i que va ser, posteriorment, bisbe de Tarba-Lorda.

En tots dos arxius es on es conserva el gruix de la documentació específica de la mort d’Azaña.

—Quin paper representa sor Ignàcia Mouescas en els darrers dies d’Azaña?

—Al meu parer la figura de sor Ignàcia Mouescas és clau, fins i tot més enllà del mateix bisbe Théas. Al treball s’explica que va tenir una gran importància en els anys de l’ocupació alemanya de França, però aquesta és una altra història. Aquesta religiosa, que no hem d’oblidar que era d’Euskadi-nord, té una mica el do de l’oportunitat. La família Azaña es troba no sols en l’exili, sinó també amb el president molt malalt, pràcticament moribund, amb pocs recursos econòmics, en un país estranger, amb un règim polític hostil. Aquesta religiosa s’acosta a la família Azaña, amb l’excusa de contactar amb els diplomàtics mexicans que formaven part de l’entorn d’Azaña, perquè facilitin l’entrada a Mèxic d’un grup de jueus que tractava d’abandonar França, i s’ofereix a l’esposa del president per tenir cura del malalt i estar al seu costat.

—I el bisbe Théas?

—Com que el palau episcopal es troba a escassos metres de l’hotel on resideix Azaña i el nou bisbe coneix aquesta circumstància, se li desperta la curiositat. El bisbe Théas, d’alguna manera, recull el testimoni de la religiosa sor Ignàcia.

Jaume Monzó

